

2019/03/01

Ką reikia žinoti apie „Brexit“ ir išmokas

BREXIT

Jungtinės Karalystės pasitraukimas iš Europos Sąjungos numatytas kovo 29-ąją, tačiau dėl didžiulio politinio neapibrėžtumo neįmanoma tvirtai prognozuoti, ar nebus nuspręsta pasitraukimo datos atidėti, nėra aišku, ar Jungtinė Karalystė paliks Europos Sąjungą su išstojimo sutartimi, ar be jos. Pastaroji aplinkybė yra svarbi, kai kalbame apie mūsų piliečius, šiuo metu gyvenančius ir dirbančius Jungtinėje Karalystėje.

Įvairiais skaičiavimais Didžiojoje Britanijoje gali dirbti ir gyventi apie 200 tūkst. Lietuvos piliečių. Dalis žmonių jau yra įsitvirtinę šioje šalyje ir yra pasiryžę pasilikti, tačiau dalis mūsų piliečių galbūt svarstys galimybę grįžti į Lietuvą.

Norime suteikti informaciją apie išmokas, kurios priklauso iki šiol Jungtinėje Karalystėje dirbusiems Lietuvos piliečiams ar Lietuvoje įsikūrusiems britams.

Lietuvos piliečiams, kurie dirbo Jungtinėje Karalystėje ir norės grįžti į Lietuvą

Senatvės socialinio draudimo pensijos

- **ŠVELNUS „BREXIT“.** Kai Lietuvos pilietis jau yra sulaukęs senatvės pensijos amžiaus ir gyvendamas bei dirbdamas Jungtinėje Karalystėje užsitarnavo britišką pensiją, tuomet po „Brexit“ grįžus į Lietuvą britiškos pensijos mokėjimas bus tęsiamas – taip bus, jeigu Londonas išstos iš Europos Sąjungos su Išstojimo sutartimi. Tai tęsis iki 2020 metų pabaigos, nes iki tol tęsis pereinamasis laikotarpis, kurio metu bus taikomi šiuo metu galiojantys Europos Sąjungos socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentai. Po

pereinamojo laikotarpio šis klausimas bus sprendžiamas sudarant tarptautinę sutartį su Jungtine Karalyste.

- **KIETAS „BREXIT“.** Jeigu Londonas pasitrauks be Išstojimo sutarties, tuomet Jungtinėje Karalystėje paskirta pensija bus mokama arba nemokama, priklausomai nuo nacionalinių britų teisės aktų.

Senatvės pensijos stažas

Lietuvoje senatvės pensiją gali gauti senatvės pensijos amžiaus sulaukę žmonės, kurie turi sukaupę bent minimalų pensijų socialinio draudimo stažą. Minimalus stažas Lietuvoje – 15 metų, būtinas pilnai pensijai – 31 metai.

- **ŠVELNUS „BREXIT“.** Jeigu Londonas pasitrauks su Išstojimo sutartimi, tuomet iki 2020 metų tęsis pereinamasis laikotarpis, kurio metu Europos Sąjungos valstybėse ir Jungtinėje Karalystėje įgytas stažas bus sumuojamas – bet kiekviena valstybė mokės pensijos dalį už joje įgytą stažą.
- **KIETAS „BREXIT“.** Jeigu britai nutars pasitraukti iš Europos Sąjungos be sutarties, planuojama atitinkamai pakeisti Socialinio draudimo pensijų įstatymą, kad Jungtinėje Karalystėje iki išstojimo iš Europos Sąjungos įgytas stažas būtų sumuojamas.
 - **Svarbu:** po kieto „Brexit“ nebegalios Europos Sąjungos teisės aktai, kuriuose apibrėžiama, kaip keičiamasi informacija socialinės apsaugos srityje tarp valstybių narių, todėl planuojantiems grįžti į Lietuvą **patariama kreiptis į Jungtinės Karalystės institucijas ir gauti dokumentus, patvirtinančius šioje šalyje įgytą stažą.**

Ligos ir motinystės išmokos

Lietuvoje skiriant ligos, motinystės, tėvystės ir vaiko priežiūros išmokas svarbu būti sukaupus ligos arba motinystės socialinio draudimo stažą. Motinystės draudimui reikalaujama turėti 12 mėnesių socialinio draudimo stažą per pastaruosius dvejus metus, ligos draudimui – 3 mėnesių stažą per metus arba 6 mėnesių stažą per dvejus metus.

- **ŠVELNUS „BREXIT“.** Jeigu britai nutars pasitraukti su Išstojimo sutartimi, tuomet nustatant teisę į ligos, motinystės, tėvystės ir vaiko priežiūros išmokas Jungtinėje Karalystėje ir Lietuvoje įgytas socialinio draudimo stažas bus sumuojamas.
- **KIETAS „BREXIT“.** Britams nutarus iš Europos Sąjungos pasitraukti be sutarties, planuojama atitinkamai pakeisti Lietuvos nacionalinius teisės aktus ir nustatyti, kad skiriant ligos ir motinystės socialinio draudimo išmokas būtų atsižvelgiama į Jungtinėje Karalystėje iki „Brexit“ įgytą stažą.
 - **Svarbu:** po kieto „Brexit“ nebegalios europiniai teisės aktai, kuriuose apibrėžiama, kaip keičiamasi informacija socialinės apsaugos srityje tarp valstybių narių, todėl planuojantiems grįžti į Lietuvą **patariama kreiptis į Jungtinės Karalystės institucijas ir gauti dokumentus, patvirtinančius šioje šalyje įgytą stažą.**

Abiem atvejais išmoka bus skiriama, jei asmuo atitiks visas Lietuvos įstatymuose nustatytas sąlygas.

Nedarbo išmokos

Lietuvoje gauti nedarbo išmoką galima, jeigu žmogus yra registruotas Užimtumo tarnyboje ir jam suteiktas

bedarbio statusas. Be šių reikalavimų, dar reikia būti sukaupus 12 mėnesių nedarbo socialinio draudimo stažą per paskutinius 30 mėnesių.

- **ŠVELNUS „BREXIT“.** Jeigu Londonas iš Europos Sąjungos pasitrauks su sutartimi, tuomet vis dar galios Europos Sąjungos socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentai, todėl nustatant teisę į nedarbo išmoką Jungtinėje Karalystėje bei Lietuvoje įgytas stažas bus sumuojamas. Vis tik būtina žinoti, kad stažas nedarbo išmokai bus sumuojamas tik tada, kai paskutinis darbo laikotarpis įgytas Lietuvoje. Pavyzdžiui, žmogus 5 metus dirbo Jungtinėje Karalystėje, grįžo į Lietuvą, įsidarbino, tačiau po kurio laiko neteko darbo ir kreipėsi į Užimtumo tarnybą. Šiuo atveju nustatant teisę į nedarbo išmoką bus atsižvelgta į Jungtinėje Karalystėje ir Lietuvoje įgytą stažą.

Bet galima ir išimtis – ji taikoma žmonėms, kurie dirbo kitoje Europos Sąjungos valstybėje, bet išsaugojo glaudų ryšį su Lietuva. Tarkim, jei asmuo gyveno ir dirbo Lietuvoje, tuomet 5 mėnesiams įsidarbino Jungtinėje Karalystėje ir pasibaigus darbo sutarties terminui grįžo į Lietuvą bei kreipėsi į Užimtumo tarnybą. Šiuo atveju nustatant žmogaus teisę į nedarbo išmoką bus atsižvelgiama į abiejose šalyse įgytą stažą, nepaisant to, kad paskutinis draudimo laikotarpis buvo Jungtinėje Karalystėje.

Beje, Londonui traukiantis su Išstojimo sutartimi pereinamuoju laikotarpiu bus galimybė gauti nedarbo išmoką Jungtinėje Karalystėje, bet darbo ieškotis Lietuvoje.

Būtinios sąlygos: bedarbis iki išvykimo į Lietuvą turi būti bent 4 savaites registruotas Jungtinės Karalystės užimtumo tarnyboje ir gauti išmoką. Prieš išvykdamas jis turi kreiptis dėl PD U2 dokumento išdavimo Jungtinėje Karalystėje. Parvykus į Lietuvą reikia per 7 dienas įsiregistruoti Užimtumo tarnyboje ir pateikti minimą dokumentą.

- **KIETAS „BREXIT“.** Tuo atveju, jeigu britai pasitrauks be Išstojimo sutarties, planuojama atitinkamai pakeisti Lietuvos nacionalinius teisės aktus ir nustatyti, kad būtų atsižvelgiama į Jungtinėje Karalystėje iki „Brexito“ įgytą stažą. Tačiau dėl Jungtinėje Karalystėje paskirtų nedarbo išmokų mokėjimo į Lietuvą bus sprendžiama pagal nacionalinius britų įstatymus.

Socialinės pašalpos ir kompensacijos

Socialinės pašalpos Lietuvoje yra skiriamos nepasiturintiems gyventojams, kurių vidutinės pajamos vienam šeimos nariui per mėnesį yra mažesnės nei 122 eurai ir kurių turtas neviršija nustatytų normatyvų. Būsto, karšto ir geriamojo vandens išlaidų kompensacija skiriama nepasiturintiems žmonėms įvertinant pajamų ir išlaidų skirtumą bei valdomą turtą. Teisę į socialines pašalpas bei šilumos, karšto ir geriamojo vandens kompensaciją turi tik Lietuvoje gyvenantys žmonės.

Kadangi pinigine socialine parama skiriama tikrinant pajamas, turtą bei priklauso nuo asmens gyvenamosios vietos, tai Jungtinės Karalystės pasitraukimas iš Europos Sąjungos niekaip nepaveiks pašalpų ir kompensacijų skyrimo Lietuvoje.

Išmoka vaikui

Jei visa šeima iš Jungtinės Karalystės grįžta gyventi į Lietuvą, vaiko pinigai bus skiriami pagal Lietuvos teisės aktus, tai yra vaikai turės visas galimybes gauti 50 eurų vaiko pinigus už kiekvieną vaiką ir po 20 eurų priemoką kiekvienam vaikui, jeigu šeimoje yra 3 ar daugiau vaikų arba jeigu šeima nepasiturinti.

Jei vienas iš šeimos narių lieka gyventi ar dirbti Jungtinėje Karalystėje, tuomet pradedami taikyti Europos

Sąjungos socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentai. Juose numatyta, kad šeima tuo pat metu už tą patį vaiką negali gauti pilnos išmokos ir Lietuvoje, ir kitoje valstybėje narėje.

- **ŠVELNUS „BREXIT“.** Jeigu Londonas pasitrauks su Išstojimo sutartimi, tuomet iki 2020 metų tęsis pereinamasis laikotarpis ir šeimai išmokos toliau bus mokamos pagal Europos Sąjungos socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentus.
 - **1 pavyzdys.** Jei mama su vaiku grįžta gyventi į Lietuvą ir įsidarbina Lietuvoje, o vaiko tėvas lieka dirbti Jungtinėje Karalystėje, šiuo atveju Lietuva mokės viso dydžio išmokas vaikui, kaip numatyta nacionalinėje teisėje, o Jungtinė Karalystė mokės išmokų skirtumą.
 - **2 pavyzdys.** Jei mama su vaiku grįš gyventi į Lietuvą, tačiau Lietuvoje nedirbs ir nevykdys savarankiškos veiklos, o vaiko tėvas liks dirbti Jungtinėje Karalystėje, tai Londonas mokės viso dydžio išmokas vaikui – Lietuva mokėtų išmokų skirtumą tuo atveju, jei lietuviški vaiko pinigai būtų didesni nei britiški. Kiekviena šalis teisę į išmoką ir išmokos dydį nustato pagal nacionalinius teisės aktus.
- **KIETAS „BREXIT“.** Išmokos bus mokamos pagal šalių nacionalinius teisės aktus.

Lietuvos piliečiams, kurie pasiliks Jungtinėje Karalystėje

Senatvės socialinio draudimo pensijos ir stažas

- **ŠVELNUS „BREXIT“.** Jeigu britai iš Europos Sąjungos pasitrauks su Išstojimo sutartimi, tuomet Lietuvoje paskirtos senatvės socialinio draudimo pensijos mokėjimas bus tęsiamas žmogui nusprendus gyventi Jungtinėje Karalystėje. Po pereinamojo laikotarpio bus inicijuojama tarptautinė sutartis su Jungtine Karalyste socialinės apsaugos srityje
- **KIETAS „BREXIT“.** Tuo atveju, jei Londonas pasirinktų trauktis be sutarties, Lietuvoje paskirtos senatvės pensijos mokėjimas bus tęsiamas, tačiau žmogus turi būti įgijęs bent minimalų 15 metų darbo stažą Lietuvoje arba būti reabilituotas politinis kalinys, tremtinys, įgijęs dalį stažo kalinimo metu ar tremtyje. Jeigu senjoras yra įgijęs bent minimalų stažą Lietuvoje, tačiau į stažą taip pat buvo įskaityti darbo laikotarpiai užsienio valstybėse, pensija bus perskaičiuojama tik pagal stažą, įgytą dirbant Lietuvoje.

Ligos ir motinystės išmokos

ŠVELNUS „BREXIT“. Jeigu britai nutars pasitraukti su Išstojimo sutartimi, nustatant teisę į ligos ar motinystės išmokas Jungtinėje Karalystėje bus sumuojamas Jungtinėje Karalystėje ir Lietuvoje įgytas socialinio draudimo stažas.

KIETAS „BREXIT“. Britams nutarus iš Europos Sąjungos pasitraukti be sutarties, išmokos bus mokamos pagal nacionalinius Jungtinės Karalystės teisės aktus.

Nedarbo išmokos

- **ŠVELNUS „BREXIT“.** Jeigu Londonas iš Europos Sąjungos pasitrauks su sutartimi, tuomet vis dar galios Europos Sąjungos socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentai ir nustatant teisę į nedarbo išmoką Jungtinėje Karalystėje bus sumuojamas Jungtinėje Karalystėje bei Lietuvoje įgytas

stažas. Be to, asmuo, gaunantis nedarbo išmoką Jungtinėje Karalystėje, galės vykti ieškoti darbo Lietuvoje ir toliau gauti nedarbo išmoką.

Būtinios sąlygos: bedarbis iki išvykimo į Lietuvą turi būti bent 4 savaites registruotas Jungtinės Karalystės užimtumo tarnyboje ir gauti išmoką. Prieš išvykdamas jis turi kreiptis dėl PD U2 dokumento išdavimo Jungtinėje Karalystėje. Parvykus į Lietuvą reikia per 7 dienas įsiregistruoti Užimtumo tarnyboje ir pateikti minimą dokumentą.

- **KIETAS „BREXIT“.** Tuo atveju, jeigu britai pasitrauks be Išstojimo sutarties, planuojama atitinkamai pakeisti Lietuvos nacionalinius teisės aktus ir nustatyti, kad būtų atsižvelgiama į Jungtinėje Karalystėje iki „Brexit“ įgytą stažą. Tačiau dėl Jungtinėje Karalystėje paskirtų nedarbo išmokų mokėjimo į Lietuvą bus sprendžiama pagal nacionalinius britų įstatymus.

Socialinės pašalpos ir kompensacijos

Socialinės pašalpos ir kompensacijos Didžiojoje Britanijoje ir toliau bus mokamos pagal Jungtinės Karalystės teisės aktus.

Išmoka vaikui

Visai Lietuvos piliečių šeimai, gyvenančiai Jungtinėje Karalystėje, išmoka vaikui bus mokama pagal Jungtinės Karalystės teisės aktus.

Jungtinės Karalystės piliečiams, kurie pasiliks Lietuvoje

Senatvės socialinio draudimo pensijos ir stažas

- **ŠVELNUS „BREXIT“.** Jeigu britai iš Europos Sąjungos pasitrauks su sutartimi, tuomet pereinamuoju laikotarpiu bus toliau taikomi šiuo metu galiojantys Socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentai. Jungtinėje Karalystėje paskirtos pensijos bus mokamos Lietuvoje gyvenantiems Jungtinės Karalystės piliečiams. Nustatant teisę į pensiją bus sumuojamas Lietuvoje ar kitoje Europos Sąjungos šalyje ir Jungtinėje Karalystėje įgytas darbo stažas, bet kiekviena šalis mokės pensijos dalį už joje įgytą stažą.
- **KIETAS „BREXIT“.** Jeigu Londonas pasitrauks be Išstojimo sutarties, tuomet Jungtinėje Karalystėje paskirta pensija bus mokama arba nemokama, priklausomai nuo nacionalinių britų teisės aktų. Lietuvoje planuojama atitinkamai pakeisti Socialinio draudimo pensijų įstatymą, kad Jungtinėje Karalystėje iki išstojimo iš Europos Sąjungos įgytas stažas būtų sumuojamas.

Ligos ir motinystės išmokos

Lietuvoje skiriant ligos, motinystės, tėvystės ir vaiko priežiūros išmokas svarbu būti sukaupus ligos arba motinystės socialinio draudimo stažą. Motinystės draudimui reikalaujama turėti 12 mėnesių socialinio draudimo stažą per pastaruosius dvejus metus, ligos draudimui – 3 mėnesių stažą per metus arba 6 mėnesių stažą per dvejus metus.

- **ŠVELNUS „BREXIT“.** Jeigu britai nutars pasitraukti su Išstojimo sutartimi, tuomet nustatant teisę į ligos, motinystės, tėvystės ir vaiko priežiūros išmokas Jungtinėje Karalystėje ir Lietuvoje įgytas socialinio draudimo stažas bus sumuojamas.
- **KIETAS „BREXIT“.** Britams nutarus iš Europos Sąjungos pasitraukti be sutarties, planuojama atitinkamai pakeisti Lietuvos nacionalinius teisės aktus ir nustatyti, kad bus atsižvelgiama į Jungtinėje Karalystėje iki „Brexit“ įgytą stažą.

Abiem atvejais išmoka bus skiriama, jei asmuo atitiks visas Lietuvos įstatymuose nustatytas sąlygas.

Nedarbo išmokos

Lietuvoje gauti nedarbo išmoką galima, jeigu žmogus yra registruotas Užimtumo tarnyboje ir jam suteiktas bedarbio statusas. Be šių reikalavimų, dar reikia būti sukaupus 12 mėnesių nedarbo socialinio draudimo stažą per paskutinius 30 mėnesių.

- **ŠVELNUS „BREXIT“.** Jeigu Londonas iš Europos Sąjungos pasitrauks su sutartimi, tuomet vis dar galios Europos Sąjungos socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentai ir nustatant teisę į nedarbo išmoką Jungtinėje Karalystėje bei Lietuvoje įgytas stažas bus sumuojamas. Vis tik būtina žinoti, kad stažas nedarbo išmokai bus sumuojamas tik tada, kai paskutinis darbo laikotarpis įgytas Lietuvoje. Pavyzdžiui, žmogus 5 metus dirbo Jungtinėje Karalystėje, atvyko į Lietuvą, įsidarbino, tačiau po kurio laiko neteko darbo ir kreipėsi į Užimtumo tarnybą. Šiuo atveju nustatant teisę į nedarbo išmoką bus atsižvelgta į Jungtinėje Karalystėje ir Lietuvoje įgytą stažą.

Bet galima ir išimtis – ji taikoma žmonėms, kurie dirbo kitoje Europos Sąjungos valstybėje, bet išsaugojo glaudų ryšį su Lietuva. Tarkim, jei asmuo gyveno ir dirbo Lietuvoje, tuomet 5 mėnesiams įsidarbino Jungtinėje Karalystėje ir pasibaigus darbo sutarties terminui grįžo į Lietuvą bei kreipėsi į Užimtumo tarnybą. Šiuo atveju nustatant žmogaus teisę į nedarbo išmoką bus atsižvelgiama į abiejose šalyse įgytą stažą, nepaisant to, kad paskutinis draudimo laikotarpis buvo Jungtinėje Karalystėje.

Beje, Londonui traukiantis su Išstojimo sutartimi pereinamuoju laikotarpiu bus galimybė gauti nedarbo išmoką Jungtinėje Karalystėje, bet darbo ieškotis Lietuvoje. Būtinios sąlygos: bedarbis iki išvykimo į Lietuvą turi būti bent 4 savaites registruotas Jungtinės Karalystės užimtumo tarnyboje ir gauti išmoką. Prieš išvykdamas jis turi kreiptis dėl PD U2 dokumento išdavimo Jungtinėje Karalystėje. Atvykus į Lietuvą reikia per 7 dienas įsiregistruoti Užimtumo tarnyboje ir pateikti minimą dokumentą.

- **KIETAS „BREXIT“.** Tuo atveju, jeigu britai pasitrauks be Išstojimo sutarties, planuojama atitinkamai pakeisti Lietuvos nacionalinius teisės aktus ir nustatyti, kad bus atsižvelgiama į Jungtinėje Karalystėje iki „Brexit“ įgytą stažą. Tačiau dėl Jungtinėje Karalystėje paskirtų nedarbo išmokų mokėjimo į Lietuvą bus sprendžiama pagal nacionalinius britų įstatymus.

Socialinės pašalpos ir kompensacijos

Socialinės pašalpos Lietuvoje yra skiriamos nepasiturintiems gyventojams, kurių vidutinės pajamos vienam šeimos nariui per mėnesį yra mažesnės nei 122 eurai ir kurių turtas neviršija nustatytų normatyvų.

Šilumos, karšto ir geriamojo vandens išlaidų kompensacija skiriama nepasiturintiems žmonėms įvertinant

pajamų ir išlaidų skirtumą bei valdomą turtą. Teisę į socialines pašalpas bei šilumos, karšto ir geriamojo vandens kompensaciją turi tik Lietuvoje gyvenantys žmonės, nepriklausomai nuo pilietybės.

Išmoka vaikui

Vaiko pinigai priklauso ne tik Lietuvos piliečiams, bet ir Lietuvoje teisėtai gyvenantiems užsieniečiams. Lietuvoje gyvenantys Jungtinės Karalystės piliečių vaikai turės visas galimybes gauti 50 eurų vaiko pinigus už kiekvieną vaiką ir po 20 eurų priemoką kiekvienam vaikui, jeigu šeimoje yra 3 ar daugiau vaikų arba jeigu šeima nepasiturinti.

Jei visa šeima gyvena Lietuvoje, tada išmoka vaikui bus skiriama pagal Lietuvos nacionalinius įstatymus.

Jei vienas iš vaiko tėvų dirba ar gyvena Jungtinėje Karalystėje ir ten įgyja teisę į išmoką vaikui, tai švelnaus „Brexit“ atveju, išmoka vaikui bus mokama pagal šiuo metu galiojančius Europos Sąjungos socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentus – tai yra taip pat kaip iki „Brexit“.

Tuo atveju, jeigu britai pasitrauks be išstojimo sutarties, bus taikomi tik nacionaliniai įstatymai.

© 2018.

Renkuosi Lietuvą